

Suriye’de terörle mücadeleye kendi de katkı veren bir ülke olduğu halde, Türkiye bu mücadelede en önemli müttefiki olan ABD’nin PYD/YPG unsurları ile birlikte hareket etmesini bir türlü kabul edemiyor. ABD ile Türkiye arasında son yıllarda dış politika hedefleri bağlamında giderek artan görüş ayrılıklarının başında da bu konu geliyor.

Terör İle Mücadele ve Küresel Silahlanma Yarışı

Ahmet Ünal ÇEVİKÖZ

E. Büyükelçi, BİLGESAM Bilge Adamlar Kurul Üyesi

ABD'den PYD Terör Örgütüne Askeri Destek

Terör ile mücadele son yıllarda tüm ülkelerin en önemli dış politika meselesi haline geldi. Avrupa ülkeleri Suriye'de süren iç savaşı ve bu ortamın yarattığı zeminde kendilerine gelişme olanağı bulan terör örgütlerinin faaliyetlerini engellemek için büyük çaba harcıyorlar. Bu ülkeler kendi toplumlarındaki genç, marjinal ve toplum içinde kendini dışlanmış hissedenden vatandaşlarının devşirilerek terör örgütlerince kullanılmalarından endişe duyuyorlar. Avrupa ülkeleri en çok da terör örgütlerinin Suriye'de kullandıkları kendi vatandaşlarının bir süre sonra kendi ülkelerine dönerek bu defa Avrupa toplumları içinde terör eylemlerine hazır unsurlar haline gelmelerinden korkuyorlar. Birleşik Krallık'ta son birkaç ay içinde yaşanan terör eylemleri adeta bu korku ve endişeleri haklı çıkarıyor.

Terör ile mücadele Türkiye'de de en önemli dış politika meselesi olarak görülüyor. Kadir Has Üniversitesi Türkiye Çalışmaları Merkezi tarafından 2013 yılından beri yapılan "Türk Dış Politikası Kamuoyu Algıları Araştırması"nın 2017 yılına ait dördüncü araştırmasının sonuçları da bunu gösteriyor. Daha önceki iki araştırmada dış politikamızın en önemli meseleleri arasında ikinci sırada görülen "Terör ile Mücadele" 2016 ve 2017 yıllarında birinci sıraya yükselmiş. 2017 yılında ise, ikinci önemli mesele olarak görülen "Suriye sorunu" ile arayı iyice açmış. Terörü sorun olarak görenlerin oranı yüzde 44,2'ye yükselirken, Suriye sorunu bu defa yüzde 24,6 olarak görülüyor. Türkiye 1980'li yıllardan beri terörle iç içe yaşıyor. Daha önce çeşitli örgütlerin küçük çapta terör faaliyetleri düzenledikleri Türkiye toprakları 80'li yıllarla birlikte PKK tarafından düzenlenen terör eylemleriyle tanıştı. Son otuz yıllık süre içinde de Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütü PKK oldu ve bu süre zarfında onbinlerce vatandaşımız yaşamını yitirdi.

Suriye sorunu Türkiye'nin dış politikasında terör olgusunun giderek daha belirgin şekilde öne çıkmasına yol açan gelişmelerden biri olarak görülebilir. Öte yandan, 2016 yılında karşı karşıya kaldığımız darbe girişiminin de bir terör örgütü tarafından gerçekleştirildiği savı Türkiye toplumunun gözünde terörün en önemli dış politika meselesi olduğu kanaatini güçlendirmiş görünüyor. Dış Politika Kamuoyu Algıları araştırmalarında terör ile mücadelenin 2017 yılında bu denli yüksek bir oranla birinci sırada yer almasını bu veriler ışığında açıklamak mümkün. Terör örgütlerinin eylemlerini gerçekleştirmek için silah edinmeleri gerekiyor. Her ne kadar intihar bombacıları, el yapımı bombalar ya da güçlü etki yaratan patlayıcılar kullanılması son yıllarda terör örgütlerinin başvurdukları yöntemler olarak dikkati çekiyorsa da, terör eylemlerinde silah hala en önemli araçlardan biri.

Suriye'de terörle mücadeleye kendi de katkı veren bir ülke olduğu halde, Türkiye bu mücadelede en önemli müttefiki olan ABD'nin PYD/YPG unsurları ile birlikte hareket etmesini bir türlü kabul etmiyor. ABD ile Türkiye arasında son yıllarda dış politika hedefleri bağlamında giderek artan görüş ayrılıklarının başında da bu konu geliyor.

Rus askerlerin Kremlin önünden geçişi

Ancak son zamanlarda bu konu farklı bir boyut kazandı. ABD, Suriye'de terörle mücadele bağlamında PYD/YPG'ye silah vermeye başladı. Türkiye ABD'nin PYD unsurlarına silah vermesini kendi güvenliği açısından önemli bir tehdit olarak algılıyor. Bu silahların bir şekilde PKK'nın eline geçeceğinden ve bu durumda Türkiye'ye karşı da kullanılacağından duyduğu endişeyi ABD'li muhataplarına anlatsa da, bu konuda yeterli duyarlılığı oluşturamıyor. ABD Suriye'de birlikte hareket ettiği PYD'yi bir terör örgütü olarak görmüyor. Bu unsurlara verdiği silahların da Türkiye'ye karşı kullanılmaması için gerekli önlemleri alacağını belirterek Türkiye'ye güvence vermeye çalışıyor. Terör elbette dünyanın ve uluslararası toplumun en önemli meselelerinden biri. Ancak ister istemez aklı bu terör örgütlerinin edindikleri silahların nereden geldiği sorusu geliyor. Küresel düzeyde silahlanmanın aslında terörü

ABD Suriye'de birlikte hareket ettiği PYD'yi bir terör örgütü olarak görmüyor. Bu unsurlara verdiği silahların da Türkiye'ye karşı kullanılmaması için gerekli önlemleri alacağını belirterek Türkiye'ye güvence vermeye çalışıyor.

besleyen önemli sebeplerden biri olup olmadığı nedense gerektiği kadar duyarlı biçimde sorgulanamıyor.

Stokholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI) her yıl dünya silah ticareti ile ilgili istatistikleri açıklıyor. SIPRI'nin 2017 yılında yayımlanan son raporuna bakıldığında, 2012-2016 yılları arasında dünyanın en çok silah satan/ihraç eden ülkelerinin başında ABD geliyor. Silah pazarının yüzde 33'ünü elinde bulunduran ABD'nin ardından ikinci sırayı ise yüzde 23 ile Rusya alıyor. Bu ülkeleri sırasıyla Çin, Fransa, Almanya, İngiltere, İspanya, İtalya, Ukrayna ve İsrail izliyor. Burada önemli ve dikkati çeken durum, ABD ve Rusya'nın birlikte dünya silah pazarının yüzde 56'sını ellerinde bulunduruyor olmaları. Bu ülkelerin ardından sıralanan ülkelerin pazardaki ihracat hacimleri ise, Çin ve Fransa için yüzde 6 oranlarında, Almanya ve İngiltere için

yüzde 5'ler civarında, diğerleri için ise yüzde 2'lerde seyrediyor.

Peki, bu silahları kim alıyor? Silah ithalatçısı ülkeler sıralamasında Hindistan yüzde 13 ile birinci sırada. Ardından Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Çin, Cezayir ve Türkiye geliyor. Türkiye, 2016 yılında SIPRI'nin listesinde en çok silah ithal eden ülkeler sıralamasında dokuzuncu iken, 2017'de altıncı sıraya yükselmiş. Listede dikkati çeken başka veriler de mevcut. Bunların başında Çin'in 2017 yılında büyük bir zıplama gerçekleştirerek silah ihracatçısı ülkeler sıralamasında üçüncü sıraya yükselmesi geliyor. Bölgesel olarak bakıldığında en çok silah ithal eden ülkeler Asya ve Okyanusya coğrafyasında yer alıyorlar. Bu bölge yüzde 43 ile birkaç yıldır istikrarlı biçimde birinciliğini koruyor.

2016 yılında yüzde 17 ile Avrupa'nın (yüzde 18) hemen ardından üçüncü sırada yer alan Orta Doğu bölgesi ise 2017 yılında önemli bir sıçrama göstermiş ve yüzde 29 ile ikinci sıraya yükselmiş. Bölgenin en çok silah ithal eden ülkeleri olarak da Suudi Arabistan ile Birleşik Arap Emirlikleri dikkati çekiyor. Orta Doğu coğrafyası

bugün dünya üzerinde en önemli çatışmaların, uyuşmazlıkların, terörle mücadelenin ve toplumsal adaletsizliklerin yer aldığı bölge. Dolayısıyla, Orta Doğu başta terörle mücadelede uluslararası toplumun en öncelikli odak noktası olduğu gibi, silah alımında da önemli bir coğrafya haline gelmiş bulunuyor.

Ülkelerin 2007-2011 yılları arasındaki silah ithalatı ile 2012-2016 arasındaki silah ithalat rakamları arasındaki karşılaştırmaya bakıldığında, Suudi Arabistan'da yüzde 200'ün üzerinde, Birleşik Arap Emirlikleri'nde ise yüzde 60'ın üzerinde artış olduğu dikkati çekiyor. Aynı dönemlerin kıyaslamasında, Türkiye'nin silah alımlarında da yüzde 40'ın üzerinde artış olduğu görülüyor. Bu verilere bakıldığında, Türkiye'nin kendi bitişik coğrafyasında artan güvenlik sorunlarıyla doğru orantılı olarak yavaş yavaş güvenlikçi politikalara geri dönmeye başladığını ve savunma harcamalarını artırdığını belirtmek mümkün.

Bütün bu veriler ve bilgiler dünya üzerinde silahlanma yarışının hız kazandığına ve amansız bir şekilde sürdüğüne işaret ediyor. Dolayısıyla, uluslararası toplum bir yandan terörle mücadele ederken, bir yandan da silahlanmanın artan boyutlarının ve bunun topyekün küresel barış ve istikrar için giderek artan ölçüde önemli bir tehdit haline gelmesinin olumsuzluklarıyla etkileniyor. Silah satışlarında önde gelen iki ülkenin ABD ile Rusya olduğu istatistiki verilerden anlaşıyor. Öte yandan, son zamanlarda Orta Doğu'da silahlanmanın ivme kazandığı ve tehlikeli boyutlara ulaştığı da aynı verilerde görülüyor. Ancak küresel barış ve istikrarı tehdit eden unsurlar arasında Avrupa-Atlantik coğrafyasındaki güvenlik sorunlarının çok karmaşık ve tehlikeli bir hal aldığını da unutmamak gerekiyor. Rusya ve Batı arasında Avrupa güvenliğine bakış açısından önemli farklar olması ve birçok konuda giderek ayrışmaları tarafların askeri olarak karşı karşıya gelmeleri riskini de artırıyor.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte dünyanın daha barışçıl ve güvenilir bir yaşam alanı haline geldiğini söylemek güç. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından bu yana Sovyet ardılı coğrafyalarda yeni çatışma odakları, gerginlikler ve uyuşmazlıkların ortaya çıkmış olması bunun en açık kanıtı. Bu bağlamda 2008 yılından beri özellikle Karadeniz bölgesinde görülen olumsuz gelişmeler, Rusya ile Gürcistan ve Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşlar ve Kırım'ın Rusya tarafından ilhakı Avrupa güvenliği açısından yeni endişe kaynaklarının ortaya çıkmasına yol açtı.

Bu koşullarda, dünya barışı için ivedilikle istikrarlı ve sürdürülebilir bir güvenlik ilişkisinin kurulması gerekiyor. Bu güvenlik ilişkisinin de başlıca güvencesi olarak Avrupa-Atlantik bölgesinde yer alan tüm ülkelerin güç kullanımından kaçınma yönünde yeni bir taahhütte bulunmaları, askeri güçlerinin geliştirilmesinde daha soğukkanlı bir yaklaşım benimsemeleri ve silahlanmanın kontrolü çabalarını artırarak güven artırıcı önlemlere yönelmeleri büyük önem taşıyor.

Şunu kesinlikle gözden kaçırmamalıyız. Rusya ile Batı arasında çıkabilecek bir savaşın galibi olmaz. Dolayısıyla, yeni silah sistemleri geliştirmek veya karşı tarafa karşı üstünlük elde etmeye yönelik bir girişimde bulunmak karşılıklı olarak silahlanmayı tımandırmaktan başka bir sonuç doğurmayacaktır. Günümüzün karmaşık ve devlet dışı aktörlerin giderek etkin bir konum kazanmaya başladıkları yeni uluslararası ilişkiler ortamında, silahlanma yarışının olumsuz yansımaları da artacaktır. Bu da uluslararası terörizmin kökünün kazınması çabalarını olumsuz olarak etkilemeye devam edecektir. ■